

Sygn. akt V CZ 26/12

POSTANOWIENIE

Dnia 9 sierpnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej
"Zespół Opieki Zdrowotnej" w K.
przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia Oddziałowi Wojewódzkiemu we W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 sierpnia 2012 r.,
zażalenia strony powodowej na postanowienie w przedmiocie kosztów
postępowania apelacyjnego, zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 2 czerwca 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2011 r. Sąd Apelacyjny w sprawie o zapłatę z powództwa Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Zespół Opieki Zdrowotnej” w K. przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia Oddziałowi Wojewódzkiemu we W. sprostował oczywistą omyłkę pisarską (pkt 1); zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28 stycznia 2011 r. w ten sposób, że oddalił powództwo (pkt 2); jak również zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej 92.034 zł tytułem zwrotu kosztów postępowaniu apelacyjnego.

W zażaleniu skarżąca zarzucała naruszenie art. 96 ust. 1 pkt 10 w zw. z art. 103 u.k.s.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie strony powodowej kosztami sądowymi pomimo faktu, że powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości, zaś zwolnienie obejmowało zarówno postępowanie pierwszo jak i drugoinstancyjne. Zarzucono także naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie, jak również naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez ich zastosowanie. Stwierdzono, że sytuacja majątkowa powoda nie pozwala na poniesienie kosztów procesu. Wskazano, że powód będący samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej znajduje się w bardzo ciężkiej sytuacji finansowej (strata na dzień wydania orzeczenia wyniosła 2.727.497,32 zł) zaś obowiązek zapłaty kosztów postępowania apelacyjnego i kosztów zastępstwa procesowego spowoduje znaczne pogorszenie jego kondycji finansowej i poważnie utrudni wykonywanie bieżącej działalności statutowej. Zarzucono, że Sąd nie wskazał żadnych argumentów na uzasadnienie swojego rozstrzygnięcia, bowiem nie zweryfikował sytuacji finansowej przedstawionej przez stronę powodową.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powołany przepis ustanawia dwie zasady rozstrzygania o kosztach procesu, tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę orzekania o zwrocie kosztów niezbędnych i celowych.

Wyjątkiem od wskazanej reguły jest orzeczenie o kosztach postępowania na podstawie art. 102 k.p.c., według którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w rozpoznawanym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, czy wręcz niesprawiedliwe. Art. 102 k.p.c. znajduje zastosowanie „w wypadkach szczególnie uzasadnionych”, które nie zostały ustawowo zdefiniowane i są każdorazowo oceniane przez sąd orzekający na tle okoliczności konkretnej sprawy. Do okoliczności tych zalicza się m.in. sytuację majątkową i osobistą strony, powodującą, że obciążenie jej kosztami może pozostawać w kolizji z zasadami współżycia społecznego. Przy zastosowaniu art. 102 k.p.c. mogą być również brane pod uwagę okoliczności dotyczące charakteru sprawy (por. postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 54/11, niepubl.).

Treść art. 102 k.p.c. przemawia za tezą, że jego wykładnia nie może być rozszerzająca (por. postanowienia SN z dnia 13 października 1976 r., IV PZ 61/76, LEX nr 7856; z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, LEX nr 232807; z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CZ 117/11, niepubl.), a w konsekwencji zastosowanie art. 102 k.p.c. może mieć miejsce wyłącznie w sytuacjach wyjątkowych.

Zastosowanie art. 102 k.p.c. wymaga dokonania oceny ostatecznego wyniku sprawy, jak również podlega dyskrecjonalnej ocenie sędziowskiej. Ustalenie, czy takie szczególne wypadki zachodzą, ustawodawca pozostawił swobodnej ocenie sądu. Ocena ta powinna uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie. Rozstrzygnięcie w tym zakresie może zostać skutecznie zakwestionowane w ramach kontroli instancyjnej jedynie w razie oczywistego naruszenia reguł zastosowania art. 102 k.p.c. Wymaga jednak podkreślenia, że skorzystanie ze wskazanego przepisu jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego (por. wyrok SN z dnia 22 listopada 2006 r., V CSK 292/06, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.; z dnia 11 lutego 2010 r.,

I CZ 112/09, niepubl.; z dnia 13 lipca 2011 r., III CZ 32/11, niepubl., z dnia 25 stycznia 2012 r., V CZ 103/11, niepubl.). Subiektywne przekonanie strony o swojej racji nie może stanowić podstawy do żądania zastosowania art. 102 k.p.c., ani dowodzić istnienia powinności tego Sądu zastosowania wymienionego przepisu (postanowienia SN z dnia 13 stycznia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 75/09, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2010 r. II CZ 87/09, niepubl.; z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 111/09, niepubl.; z dnia 15 grudnia 2011 r., IICZ 139/11, niepubl.).

Zastosowanie art. 102 k.p.c. uzależnione jest zatem od oceny sądu rozpoznającego sprawę; kompetencja Sądu Apelacyjnego ma charakter dyskrecjonalny. Sąd Apelacyjny przedstawił wywód odnoszący się do braku podstaw zastosowania normy wyrażonej w art. 102 k.p.c. Stwierdzono bowiem, że „orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego (...) wydano w oparciu o dyspozycję przepisu art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Odwoławczego nie zaistniały bowiem żadne szczególne przesłanki umożliwiające zastosowanie dobrodziejstwa wynikającego z dyspozycji przepisu art. 102 k.p.c., o co wnioskowała strona powodowa. W tym zakresie wskazać bowiem trzeba, iż akcentowane przez nią trudności finansowe oraz obowiązki konstytucyjnie i ustawowo nałożone na nią w zakresie zapewnienia prawa obywateli do opieki zdrowotnej, przy uwzględnieniu również sytuacji apelującej, która jest podmiotem sfery finansów publicznych dysponującym i zarządzającym środkami publicznymi dla realizacji powyżej wskazanego obowiązku, nie pozwalały na zastosowanie cytowanej normy w tym zakresie”. Analiza uzasadnienia Sądu Apelacyjnego nie uzasadnia twierdzenia, by miało miejsce oczywiste naruszenie reguł zastosowania art. 102 k.p.c.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. zażalenie oddalił.